

نقش و محوری‌های فرهنگی در توسعه اقتصادی

کتابخانه‌های عضو اگو

دکتر اعظم ملای

ویراستار و صفحه‌آرا: زهرا صالحی

تابستان ۱۳۹۸

- سرشناسه : ملایی، اعظم، ۱۳۶۱ -
 عنوان و نام پدیدآور : نقش همکاری‌های فرهنگی در توسعه اقتصادی کشورهای عضو اکو/ اعظم ملایی؛
 ویراستار و صفحه‌آرا: زهرا اصلانی.
 مشخصات نشر : تهران: مؤسسه فرهنگی اکو، ۱۳۹۸.
 مشخصات ظاهری : ۲۱۸ ص.: مصور.
 شابک : 978-600-99825-8-5
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیفا
 یادداشت : ص.ع. به انگلیسی: Azam mollaee. The role of cultural cooperation in the economic development of ecomember countries
 یادداشت : کتاب‌نامه: ص. ۲۰۵-۲۱۷.
 موضوع : اکو
 موضوع : Economic Cooperation organization (ECO)
 موضوع : ارتباط میان فرهنگی -- کشورهای عضو اکو
 موضوع : Intercultural communication -- Economic Co-operation Organization countries
 موضوع : همکاری‌های بین‌المللی
 موضوع : International cooperation
 موضوع : شد اقتصادی -- کشورهای عضو اکو
 موضوع : Economic development -- Economic Co-operation Organization countries
 شناسه افزوده : اصلانی، زهرا، ۱۳۶۰ -، ویراستار
 شناسه افزوده : مؤسسه فرهنگی اکو
 رده‌بندی کنگره : HM1۲۱۱
 رده‌بندی دیویی : ۱۰۳/۴۸۲۳۰۹۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۸۴۴۰۴۱

نقش همکاری‌های فرهنگی در توسعه اقتصادی کشورهای عضو اکو

دکتر اعظم ملایی

ویراستار و صفحه‌آرا: زهرا اصلانی

طراح جلد: احمد رضا نصراللهی

ناشر: مؤسسه فرهنگی اکو

شمارگان: ۲۵۰ نسخه

قیمت: ۴۳۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۸۲۵-۸-۵

سال چاپ: ۱۳۹۸

پایگاه اطلاع‌رسانی: www.ecieco.org

نشانی: اقدسیه، خیابان موحد دانش، کوچه باقرالنمر، پلاک ۱۰، تلفن: ۰۲۱۲۷۶۷۳۰۰۰

فهرست مطالب

پیشگفتار رئیس مؤسسه فرهنگی اکو	۹
--------------------------------------	---

فصل اول

کلیات	۱۳
مقدمه	۱۵
۱- بیان مسئله	۱۷
۲- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق	۲۰
۳- اهداف تحقیق	۲۲
۴- متغیرهای تحقیق	۲۳
۵- تعریف مفاهیم عملیاتی تحقیق	۲۳
۶- پرسش‌ها و فرضیه‌های تحقیق	۳۰
۷- ساماندهی تحقیق	۳۱

فصل دوم

ادبیات تحقیق	۳۳
مقدمه	۳۵
۱- پیشینه تحقیق	۳۶
۲- بررسی نتایج پیشینه تحقیق	۵۱

فصل سوم

چارچوب نظری و روش تحقیق	۵۳
مقدمه	۵۵
بخش اول؛ چارچوب نظری	۵۷
۱- سازه‌انگاری	۵۷
۱-۱- پیشینه تاریخی	۵۷

- ۱-۲- بنیادهای هستی‌شناسی سازه‌انگاری ۵۹
- ۱-۳- بنیادهای معرفت‌شناسی و روش‌شناسی سازه‌انگاری ۶۱
- ۱-۴- نگرش سازه‌انگاری به منافع ملی ۷۰
- ۱-۵- نگرش سازه‌انگاری به همگرایی منطقه‌ای ۷۴
- بخش دوم؛ روش و نحوه اجرای تحقیق ۷۶

فصل چهارم

- مکاران‌های فرهنگی بین کشورهای عضو آکو ۷۹
- مقدمه ۸۱
- ۱- مبانی فلسفی فرهنگی ۸۲
- ۱-۱- مزایای دیپلماسی فرهنگی ۸۴
- ۱-۲- روش‌های سازه‌انگاری ۸۶
- ۲- فرهنگ و آداب و رسوم کشورهای عضو آکو ۸۷
- ۲-۱- فرهنگ و آداب و رسوم جمهوری آذربایجان ۸۷
- ۲-۲- فرهنگ و آداب و رسوم ترکیه ۸۹
- ۲-۳- فرهنگ و آداب و رسوم افغانستان ۹۲
- ۲-۴- فرهنگ و آداب و رسوم ایران ۹۴
- ۲-۵- فرهنگ و آداب و رسوم پاکستان ۹۷
- ۲-۶- فرهنگ و آداب و رسوم تاجیکستان ۱۰۰
- ۲-۷- فرهنگ و آداب و رسوم ترکمنستان ۱۰۲
- ۲-۸- فرهنگ و آداب و رسوم ترکیه ۱۰۴
- ۲-۹- فرهنگ و آداب و رسوم قرقیزستان ۱۰۷
- ۲-۱۰- فرهنگ و آداب و رسوم قزاقستان ۱۰۹
- ۳- اشتراکات فرهنگی کشورهای عضو آکو ۱۱۲

فصل پنجم

- موقعیت اقتصادی کشورهای عضو آکو ۱۱۹
- مقدمه ۱۲۱
- ۱- وضعیت اقتصادی کشورهای عضو آکو ۱۲۲
- ۱-۱- اقتصاد آذربایجان ۱۲۲
- ۱-۲- اقتصاد ازبکستان ۱۲۴

۱۲۵.....	۳-۱- اقتصاد افغانستان
۱۲۶.....	۴-۱- اقتصاد ایران
۱۲۷.....	۵-۱- اقتصاد پاکستان
۱۲۹.....	۶-۱- اقتصاد تاجیکستان
۱۳۱.....	۷-۱- اقتصاد ترکمنستان
۱۳۲.....	۸-۱- اقتصاد ترکیه
۱۳۳.....	۹-۱- اقتصاد قرقیزستان
۱۳۴.....	۱۰-۱- اقتصاد قزاقستان
۱۳۶.....	۲- تلاش کشور های عضو اکو برای توسعه همکاری های اقتصادی
۱۴۲.....	۳- موانع اقتصادی همکاری کشورهای عضو اکو
۱۴۳.....	۳-۱- شبکه های ارتباطی
۱۴۴.....	۳-۲- حجم محدود تجارت منطقه
۱۴۴.....	۳-۳- جنبه های محدود همکاری اقتصادی
۱۴۵.....	۳-۴- دیدگاه متضاد اعضا
۱۴۷.....	۴- ناکارآمدی نهادهای اقتصادی اکو

فصل ششم

۱۴۹.....	همکاری های فرهنگی راهکاری برای توسعه اقتصادی اکو
۱۵۱.....	مقدمه
۱۵۳.....	۱- عوامل مؤثر بر توسعه اقتصادی
۱۵۷.....	۲- پیش نیازهای فرهنگی مؤثر بر توسعه اقتصادی
۱۵۷.....	۲-۱- نگرش مطلوب نسبت به دنیا و مظاهر آن
۱۵۸.....	۲-۲- نگرش و برخورد علمی با مسائل و اهمیت دادن به نقش عقل
۱۵۸.....	۲-۳- اعتقاد به آزادی ابراز اندیشه
۱۵۹.....	۲-۴- اعتقاد به برابری انسان ها و احترام به حقوق دیگران
۱۵۹.....	۲-۵- لزوم نظم پذیری جمعی
۱۶۰.....	۲-۶- فقدان تعارض فرهنگی
۱۶۰.....	۲-۷- اعتقاد به توسعه
۱۶۱.....	۳- «فرهنگ» زیربنای ضعف مناسبات اقتصادی اعضای اکو
۱۶۵.....	۴- مکانیسم های اثرگذاری فرهنگ بر توسعه اقتصادی اکو

- ۱-۴- تغییر هویت، منافع و سیاست خارجی کشورهای عضو اکو ۱۶۵
- ۲-۴- ایجاد و تقویت اعتماد در اکو ۱۶۹
- ۳-۴- افزایش میزان کارایی سازمان اکو ۱۷۲
- ۴-۴- تقویت منطقه‌گرایی در اکو ۱۷۴
- ۵- سازمان فرهنگی اکو؛ درپچه‌ای برای تقویت مناسبات فرهنگی ۱۷۵
- ۱-۵- فعالیت‌های مؤسسه فرهنگی اکو ۱۸۰

فصل هفتم

- نتیجه‌گیری و پیشنهادها ۱۹۱
- ۱- نتیجه‌گیری و دستاوردهای پژوهش ۱۹۳
- ۲- پیشنهادها و راهکارها ۱۹۶
- ۱-۲- ایجاد همبستگی بین کشورهای عضو اکو پیرامون اهمیت مناسبات فرهنگی ... ۱۹۷
- ۲-۲- طراحی برنامه‌های فرهنگی زمانمند با بودجه مشخص ۱۹۸
- ۳-۲- ایجاد و تقویت روابطی مشترک (ظرفیت فضای مجازی، اشتراک فیلم و سریال) ۱۹۸
- ۴-۲- تسهیل سفر شهروندان و مناسبات توریستی ۲۰۱
- ۵-۲- رفع ابهامات و اختلافات ایتنولوژیک ۲۰۲
- ۶-۲- مشارکت جدی و فراگیر کشورهای عضو در برنامه‌های مؤسسه فرهنگی اکو ۲۰۳

فهرست منابع

- منابع فارسی ۲۰۵
- منابع لاتین ۲۱۴

فهرست تصاویر

- تصویر شماره ۱- رویکرد سازه‌انگاری به روابط بین‌الملل ۷۶
- تصویر شماره ۲- نقشه ایران بزرگ ۱۱۴
- تصویر شماره ۳- نقشه کشورهای عضو سازمان اکو ۱۷۶

پیشگفتار رئیس هیئت مدیره توسعه فرهنگی اکو

پس از تبدیل سازمان همکاری‌های اقتصادی منطقه‌ای (RCD) به سازمان همکاری اقتصادی (ECO) و افزایش تعداد کشورهای عضو به ده کشور، این سازمان به عنوان یک سازمان منطقه‌ای، نقش ویژه‌ای پیدا کرد. طبق اساسنامه این سازمان، اهداف اصلی اکو، توسعه اقتصادی پایدار کشورهای عضو، حذف تدریجی موانع تجاری در این منطقه، تهیه برنامه مشترک برای توسعه منابع انسانی، همچنین تسریع برنامه توسعه حمل و نقل و ارتباطات در این ده کشور بوده است. الزامات ژئوپولیتیک و نقش مکمل جغرافیایی اعضا و مؤلفه‌های مشترک فرهنگی و اجتماعی منطقه اکو واجد توان بالقوه بالایی است و نگاهی به کارنامه عملکرد این سازمان در حدود ربع قرن از فعالیت آن، نشان می‌دهد که هرچند این سازمان با ایجاد برخی نوافات، تأثیر مهمی در نزدیکی کشورهای عضو داشته است، اما همچنان تا تحقق اهداف اصلی خود فاصله دارد.

وجود اختلافات سیاسی و نگرانی‌های امنیتی و ایدئولوژیک، فقدان هم‌تکمیلی اقتصادی کشورهای عضو، ضعف زیرساخت‌های اقتصادی و گردشگری و دخالت قدرت‌های فرامنطقه‌ای، از دلایلی هستند که محققان در پاسخ به چرایی این ناکامی به آن اشاره کرده‌اند؛ با این وجود، نگاهی به جدیدترین نظریه‌های توسعه اقتصادی نشان

می‌دهد که در عصر حاضر توسعه پایدار اقتصادی بیش از هر چیز نیازمند توجه به پیش‌زمینه‌های فرهنگی است؛ از این رو، در کتاب حاضر تلاش شده است تا با مفروض قرار دادن نقش فرهنگ در توسعه اقتصادی، به راهکارهای موجود برای تقویت مناسبات فرهنگی کشورهای عضو، جهت دستیابی به توسعه اقتصادی پایدار پرداخته شود.

بر این اساس، در گام نخست، ضمن معرفی مؤلفه‌های دیپلماسی فرهنگی و شیوه اثرگذاری آن بر کشورهای یک منطقه، فرهنگ و آداب‌ورسوم ملی، مذهبی، ادبی و غذایی یک کشور عضو مورد بررسی قرار گرفته و سپس با استناد به پیشینه تاریخی و فرهنگی و آداب‌ورسوم مشترک موجود میان ملت‌های عضو اکو، لزوم پررنگ کردن تشابهات رفتاری فرهنگی، مورد تأکید قرار گرفته است.

در گام بعدی، ظرفیتهای آنان اقتصادی کشورهای عضو اکو مورد بررسی قرار گرفته و به‌ویژه به مهمترین شرکای صادراتی و وارداتی آنها اشاره شده است تا مشخص شود که کشورهای عضو این سازمان، چه اندازه اولویت را به تجارت درون‌سازمانی می‌دهند و به چه میزان با کشورهای فرامنطقه‌ای مبادله و تجارت دارند. همچنین تلاش کشورهای عضو برای تقویت همکاری اقتصادی در قالب اکو و موانع پیش‌روی این تلاش‌ها نیز مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

درنهایت در فصل پنجم این تحقیق به پیش‌نیازهای فرهنگی توسعه اقتصادی و نیز شیوه‌های اثرگذاری فرهنگ بر توسعه اقتصادی پرداخته شده است که تا حد زیادی متأثر از چارچوب نظری این پژوهش؛ یعنی نظریه سازه‌نگاری می‌باشد و بر تأثیر فرهنگ، هنجارها و انگاره‌ها بر هویت، منافع ملی و رویکرد سیاست خارجی کشورها تأکید دارد.

بر این اساس، می‌توان نتیجه گرفت که تقویت مناسبات فرهنگی کشورهای عضو اکو می‌تواند در شکل‌دهی به یک هویت منطقه‌ای بین آنها مؤثر باشد و با تعریف منافع ملی مشترک، رویکردهای سیاست خارجی ده کشور عضو اکو را به سمت

همکاری بیشتر برای توسعه اقتصادی سوق دهد. پژوهش حاضر نقش «مؤسسه فرهنگی اکو» را در این فرایند بسیار مهم و کلیدی ارزیابی کرده است و مشارکت گسترده‌تر کشورهای عضو در این مؤسسه را به‌عنوان راهکاری اساسی برای دستیابی به توسعه پایدار اقتصادی توصیه می‌کند.

اثر پیش‌رو، به‌دلیل تحلیل موشکافانه ویژگی‌های فرهنگی و اقتصادی کشورهای عضو اکو، نیز ارائه راهکاری جدید برای دستیابی به توسعه پایدار، پژوهشی علمی و قابل‌توجه است و می‌تواند برای دانشجویان و محققان روابط بین‌الملل؛ به‌ویژه حوزه آسیای مرکزی و قفقاز و نیز عموم پژوهشگران و علاقه‌مندان به این حوزه مفید باشد. در پایان شایسته لازم می‌دانم از زحمات گروه پژوهشگران در فرایند تحقیق، پژوهش و تألیف کتاب، خاص و از جناب آقای دکتر سید مرتضی موسویان که بازبینی نهایی متن را برعهده گرفتند و نتایج ارزشمندی را یادآوری کردند و همچنین از سرکار خانم زهرا اصلانی که بار ویرایش کتاب را بر دوش داشتند، قدردانی نمایم.

دکتر محمّد مهدی مظاهری

رئیس مؤسسه فرهنگی اکو

تابستان ۱۳۹۸